การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

The Application of Good Governance Principles by School Administrators in Educational Management: A Study of Opportunity Expansion Schools under Phrae Primary Educational Service Area Office 1

ภัทรวดี คำลือ
Phattharawadee Kumlue
วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
School of Education University of Phayao
E-mail: Hideko2528@gmail.com

Received: 9 April 2026; Revised: 1 May 2026; Accepted: 21 August 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 125 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ของ Krejcie และ Morgan และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA หากพบความแตกต่าง ใช้การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี Scheffé

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยหลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า แม้ผู้ให้ข้อมูลมีบทบาท หน้าที่ และประสบการณ์แตกต่างกัน แต่ความคิดเห็นมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ สะท้อนถึงมุมมองร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนขยายโอกาส

Abstract

This research article aimed to: 1) investigate educational administration based on good governance principles in opportunity expansion schools under the Phrae Primary Educational Service Area Office 1; 2) compare educational administration based on good governance principles according to position and work experience; and 3) investigate guidelines for educational administration based on good governance principles. The sample consisted of 125 school administrators and teachers. The sample size was determined according to the criteria of Krejcie and Morgan, and stratified random sampling was employed. The research instrument was a five-point rating-scale questionnaire. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA). When statistically significant differences were found, pairwise comparisons were conducted using Scheffé's method.

The findings revealed that: 1) overall educational administration based on good governance principles was at a high level, with the rule of law receiving the highest mean score, while participation and cost-effectiveness were also rated at a high level; 2) the comparison of educational administration based on the six principles of good governance, namely the rule of law, morality, transparency, participation, accountability, and cost-effectiveness, classified by position, showed no statistically significant differences in either the overall aspect or individual aspects at the .05 significance level; and 3) the guidelines for educational administration based on good governance principles indicated that, although the informants differed in their roles, responsibilities, and work experiences, their opinions were consistent and systematically interconnected, reflecting a shared perspective on educational administration based on good governance principles.

Keywords: School Administration, Good Governance Principles, School Administrators, Opportunity Expansion Schools

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง และความท้าทายที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของไทยหลังปี 2540 ได้ส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบบริหารจัดการที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารจัดการที่ยั่งยืน ที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลสากลในหลายประการ

ผู้บริหารควรใช้แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาโดยมีหลักคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารการศึกษาอย่างสุจริต มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปฏิบัติตนให้เป็นที่เคารพ ศรัทธาของผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานได้อย่างดียิ่ง มีความเข้าใจในการบริหารงาน และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษาพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล และความคาดหวังที่สูงขึ้นจากผู้ปกครองและชุมชน รวมถึงการแข่งขันที่ต้องใช้ทักษะความสามารถเพิ่มขึ้น การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่สร้างความน่าเชื่อถือและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่10 (พ.ศ. 2550–2554) โดยได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไว้ 5 ยุทธศาสตร์ ซึ่งยุทธศาสตร์ข้อที่ 5 ที่เป็นเรื่องของการบริหารการจัดการประเทศ ได้กำหนดไว้ว่ายุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการมุ่งเน้นสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในสังคมไทยและการปฏิรูปการศึกษาผู้บริหารศึกษาถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำพาองค์กรขับเคลื่อนโดยนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการสร้างความยั่งยืนให้กับสถานศึกษาที่สามารถนำหลักการนี้มาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีขึ้น เพื่อเป็นแหล่งผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพสู่สังคมในอนาคต

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาไทยจึงต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจบริบทท้องถิ่น การเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย และการค่อยเป็นค่อยไปในการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร โดยไม่ทำลายคุณค่าดั้งเดิมที่ดีงาม การเน้นการศึกษาและการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลจึงเป็นสิ่งจำเป็น หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ได้ถูกนำมาใช้เป็นแนวทาง ในการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1.หลักนิติธรรม 2.หลักคุณธรรม 3.หลักความโปร่งใส

4. หลักการมีส่วนร่วม 5. หลักความรับผิดชอบ 6.หลักความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555) ซึ่งหลักการเหล่านี้ มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ที่กำหนดให้มีกระจายอำนาจในการการจัดการศึกษาและบริหารงานในสถานศึกษาทั้งด้าน 4 ด้าน หากผู้บริหารมีข้อผิดพลาดในการบริหารการศึกษาในโรงเรียน จะทำให้เกิดการจัดการศึกษามีประสิทธิผลลดลง ด้วยเหตุและปัจจัยที่หลากหลาย ส่งผลให้ผู้บริหารไม่สามารถบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนเป็นไปตามที่วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาของชาติได้ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนมีมาแต่เนิ่นนาน จึงต้องหาแนวทางการเพื่อปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนกระบวนการการศึกษาในโรงเรียน เพื่อสร้างเด็กและ เยาวชนให้เป็นคนดีคนเก่ง มีความสุขและมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในยุคปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่โลกดิจิทัลอย่างรวดเร็วได้ต่อไป หากผู้บริหารสถานศึกษาขาดการปรับปรุง พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้สถานศึกษาล้าหลัง ไม่สามารถตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ๆ ได้ หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารงานมีความยืดหยุ่น โปร่งใส และพร้อมรับความท้าทายใหม่ๆ นี้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เพื่อศึกษาหลักการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารที่นำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา และเพื่อนำผลจากการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การปรับปรุง ส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการจัดการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

3) เพื่อหาแนวทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้ตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

วิธีดำเนินวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยใช้ตาราง สำเร็จรูปของ Krejcie&Morgan (1970) เทียบขนาดของประชากรที่ 225 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 125 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่าง แบบแบ่งชั้นตามตำแหน่ง แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน และครูผู้สอน จำนวน 104 คน และ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยแบบสอบถาม มีจำนวน 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตอบแบบสอบถาม จำแนกตำแหน่ง และประสบการณ์ของการทำงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็น แบบรายการตรวจสอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม ที่เกี่ยวกับระดับบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ผู้วิจัยได้สร้างเพื่อใช้ในการวิจัยการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ1. หลักนิติธรรม 2. หลักคุณธรรม 3. หลักความโปร่งใส 4. หลักการมีส่วนร่วม 5. หลักความรับผิดชอบ 6. หลักความคุ้มค่า
ตามแนวคิดของ Likert (1961) cited in Best & Kahn (1993, p. 247)

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็นและนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ทำบันทึก เสนอวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาทั้ง 17 โรงเรียน

3.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ต่อผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1ทั้ง 17 โรงเรียน 125 ชุด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม จำนวน 125 ชุด ได้รับกลับคืนมา 125 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 100 และดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยดำเนินการ ตามขั้นตอนดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดโรงเรียน ด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู ที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่เขต 1 จำแนกตาม เพศ และขนาดโรงเรียน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) จำแนกตามอายุ และ ประสบการณ์การทำงาน โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe’

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.71, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักนิติธรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ =3.82, S.D. =0.53) รองลงมาคือ หลักความโปร่งใส มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.73, S.D. =0.56) ถัดมาคือ หลักคุณธรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.72, S.D. =0.55) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการมีส่วนร่วม และ หลักความคุ้มค่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ =3.68, S.D. =0.56)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.368	1	0.368	1.307	0.255
	ภายในกลุ่ม	34.64	123	0.282		
	โดยรวม	35.008	124			
หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.031	1	0.031	0.103	0.749
	ภายในกลุ่ม	37.418	123	0.304		
	โดยรวม	37.449	124			
หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	0.081	1	0.081	0.26	0.611
	ภายในกลุ่ม	38.235	123	0.311		
	โดยรวม	38.316	124			
หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	0.223	1	0.223	0.702	0.404
	ภายในกลุ่ม	39.111	123	0.318		
	โดยรวม	39.334	124			
หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	0.555	1	0.555	2.052	0.155
	ภายในกลุ่ม	33.256	123	0.27		
	โดยรวม	33.811	124			
หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	0.085	1	0.085	0.268	0.605
	ภายในกลุ่ม	38.797	123	0.315		
	โดยรวม	38.881	124			
การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	**ระหว่างกลุ่ม**	**0.184**	**1**	**0.184**	**0.683**	**0.41**
	ภายในกลุ่ม	**33.174**	**123**	**0.27**		
	โดยรวม	**33.358**	**124**			

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 โดยใช้ค่าสถิติการทดสอบเอฟ (F-test) จำแนกตาม ในภาพรวมและหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า เมื่อจำแนกตามตำแหน่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 โดยใช้ค่าสถิติการทดสอบเอฟ (F-test) จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.1	3	0.7	2.574	0.057
	ภายในกลุ่ม	32.908	121	0.272		
	โดยรวม	35.008	124			
หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.628	3	0.876	*3.044	0.031
	ภายในกลุ่ม	34.821	121	0.288		
	โดยรวม	37.449	124			
หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	3.105	3	1.035	*3.556	0.016
	ภายในกลุ่ม	35.211	121	0.291		
	โดยรวม	38.316	124			
หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	2.342	3	0.781	2.553	0.059
	ภายในกลุ่ม	36.992	121	0.306		
	โดยรวม	39.334	124			
หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2.881	3	0.96	*3.757	0.013
	ภายในกลุ่ม	30.93	121	0.256		
	โดยรวม	33.811	124			
หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	2.881	3	0.96	*3.757	0.013
	ภายในกลุ่ม	30.93	121	0.256		
	โดยรวม	33.811	124			
การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	**ระหว่างกลุ่ม**	1.781	3	0.594	1.936	0.127
	ภายในกลุ่ม	37.101	121	0.307		
	โดยรวม	38.881	124			

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 โดยใช้ค่าสถิติการ

ทดสอบเอฟ (F-test) จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมและในภาพรวมและหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ผลการศึกษาแนวทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้ตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

จากการศึกษาแนวทาง พบว่าแม้ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนจะมีบทบาท หน้าที่ และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน แต่สาระสำคัญของความคิดเห็นมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองร่วมเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาอย่างชัดเจน

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวม การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักของผู้บริหารต่อบทบาทหน้าที่ในฐานะผู้นำองค์กรทางการศึกษาที่ต้องบริหารงานด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม และคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ที่ระบุว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพการบริหารองค์กรภาครัฐและสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ซึ่งจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นและความยั่งยืนขององค์กร (สำนักงาน ก.พ.ร., 2562)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง และ ประสบการณ์การทำงาน ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 โดยใช้ค่าสถิติการทดสอบเอฟ (F-test) จำแนกตาม ในภาพรวมและหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า เมื่อจำแนกตามตำแหน่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งใดมีแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ใกล้เคียงและสอดคล้องกัน ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า การบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอยู่ภายใต้กรอบกฎหมาย ระเบียบ นโยบาย และแนวปฏิบัติจากหน่วยงานต้นสังกัดที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ผู้บริหารทุกตำแหน่งจึงต้องปฏิบัติงานตามกรอบเดียวกัน ส่งผลให้การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy และ Miskel (2013) ที่ระบุว่า โครงสร้างและระบบการบริหารขององค์กรการศึกษามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารมากกว่าตำแหน่งหน้าที่ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นกรอบการบริหารที่ผู้บริหารทุกระดับต้องยึดถือร่วมกันอย่างเป็นมาตรฐานเดียว เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรภาครัฐและสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ สอดคล้องกับ จิตต์พิชชา จริยา (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จากผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งพบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 โดยใช้ค่าสถิติการทดสอบเอฟ (F-test) จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมและในภาพรวมและหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อระดับและรูปแบบการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก มีโอกาสผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจในสถานการณ์ที่หลากหลาย ส่งผลให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ทั้งในด้านการยึดหลักกฎหมาย คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Northouse (2018) ที่ระบุว่าประสบการณ์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยพัฒนาภาวะผู้นำ ความสามารถในการตัดสินใจ และการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Drucker (2007) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์จะสามารถใช้ทรัพยากรและตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ มีวิสัยทัศน์ และคำนึงถึงผลลัพธ์ในระยะยาวมากขึ้น ส่งผลให้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนสอดคล้องกับ ศศิธร ขวัญหลาย (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีราชา พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของกลุ่มโรงเรียนศรีราชา 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

แนวทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการบริหารงานและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากหลักธรรมาภิบาลเป็นกรอบแนวคิดที่ช่วยกำหนดทิศทางการบริหารให้มีความเป็นระบบ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ที่ระบุว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลจะช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารองค์กรภาครัฐ โดยเน้นความถูกต้อง ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ ซึ่งนำไปสู่ความเชื่อมั่นและความยั่งยืนขององค์กร (สำนักงาน ก.พ.ร., 2562) ในบริบทของสถานศึกษา การบริหารที่ยึดหลักธรรมาภิบาลจึงไม่เพียงส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหารเท่านั้น แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในระยะยาว เมื่อพิจารณาหลักธรรมาภิบาลที่มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา พบว่า หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส และหลักการมีส่วนร่วม เป็นหลักที่ผู้บริหารนำมาใช้เป็นแกนสำคัญในการบริหารงาน โดยหลักคุณธรรมถือเป็นรากฐานของการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม และคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม จะสามารถสร้างความไว้วางใจและศรัทธาจากครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2559) ที่กล่าวว่า คุณธรรมเป็นฐานรากของการบริหารและการพัฒนาสังคม หากผู้นำขาดคุณธรรม การบริหารจะไม่สามารถนำไปสู่ความยั่งยืนได้ ในขณะเดียวกัน หลักความโปร่งใสเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจภายในองค์กร โดยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาและการสื่อสารอย่างชัดเจน ช่วยลดความคลางแคลงใจและความขัดแย้งภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ OECD (2015) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความโปร่งใสเป็นองค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาล และเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กรภาครัฐและองค์กรทางการศึกษา

สรุป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สรุปผลได้ดังนี้

1. การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อยได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้ตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการบริหารงานและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

อุปสรรคในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ได้แก่ ความไม่เข้าใจในหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรบางส่วน ภาระงานด้านการบริหารและเอกสารที่มาก รวมถึงข้อจำกัดด้านเวลาและโครงสร้างการบริหาร ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลยังไม่เต็มประสิทธิภาพ

แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การที่ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี การสื่อสารที่ชัดเจน และการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

3. ผลการเปรียบเทียบผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 โดยใช้ค่าสถิติการทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อจำแนกตามตำแหน่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 โดยใช้ค่าสถิติการทดสอบเอฟ (F-test) จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมและในภาพรวมและหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาหลักนิติธรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้แก่บุคลากรและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ผลการศึกษาหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาแก่บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างผลการศึกษาหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรพัฒนาระบบการจัดสรรทรัพยากรให้มีความชัดเจน โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและความเสมอภาค ผลการศึกษาหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาหลักความรับผิดชอบ พบว่า

ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ต่อปัญหา และมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ดังนั้น ผู้บริหารควรเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ไกรษร วงศ์พรัด. (2562). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2562). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทัศนา แสวงศักดิ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 22(3), 156-171.

ธีระ รุญเจริญ. (2562). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.

นงลักษณ์ มูลสาร. (2566). แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระอุทิศ สมฺมาภาณี (แท่งทอง). (2564). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารการศึกษา. บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์. 9(3), 81–90.

ภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ. (2566). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 7(1), 128.

รุ่ง แก้วแดง. (2563). การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้. สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). การบริหารการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นและบทวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทธิ์.

วิไลลักษณ์ เด่นดวง. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

สมยศ สุวรรณชัย. (2566). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์. 7(2), 280.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2564). การประเมินผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 34(1), 1-22.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2564). หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2563 (Education in Thailand 2020). พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.

สำรวล ศิริสถิตย์. (2560). การบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุภัทร พันธ์พัฒนกุล. (2561). ภาวะผู้นำทางการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภัสสรา จันทร์สว่าง. (2561). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2564). การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทุมพร จามรมาน. (2563). การวิจัยและประเมินผลการศึกษา. ฟันนี่พับบลิชชิ่ง.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2563). การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.